

Oponentský posudek na diplomovou práci Jakuba Jahna „Lagronová vs. Nebeský - Tereška“

Úkolem diplomové práce Jakuba Jahna *Nebeská Lagronová*, jak autor v úvodní větě studie předesílá, je zkoumání „vztahu inscenace Jana Nebeského ke své dramatické předloze, divadelní hře *Tereška* od Lenky Lagronové“ (1). Ačkoli je cíl práce jasně artikulován a pole bádání přesně vytyčeno, diplomová práce jako celek se pregnantnosti úvodní formulace v mnohém vzdaluje a zanechává za sebou mlžný opar, pod nímž se autorův záměr vytrácí. Toto tvrzení se pokusím vzápětí rozvést.

Jakub Jahn rozděluje diplomovou práci do dvou ucelených oddílů. První oddíl, čítající devět kapitol, je věnován problematice dramatického textu Lenky Lagronové, druhá část, složená ze tří kapitol, se soustředí na inscenaci Jana Nebeského, jež byla vytvořena v Divadle Komédie v roce 1997.

První oddíl, autorem popisovaný jako „detailní analýza dramatického textu *Terešky*“ (1), sleduje nejprve genezi Lagronové dramatu, které nachází inspiraci v duchovním odkazu svaté Terezy z Lisieux a jejím stěžejním díle do češtiny překládaném pod názvem *Dějiny duše*, resp. v jejím učení známém jako *Malá cesta*. Autor zevrubně seznamuje čtenáře s *Dějiny duše*, přičemž se zároveň pokouší o organický přechod mezi pojednáním o díle svaté Terezy a Lagronové dramatem, což působí jako pochopitelný, ale zároveň ne zcela přirozený a metodologicky nejasný postup.

Metodologický základ, či lépe absence zaměření či nazírání skrze metodu, které by práci propůjčilo ohnisko, představuje zásadní problém práce. Autorovi jako by chyběl klíč, prostřednictvím něhož by danou problematiku rozevíral a prostřednictvím něhož by

čtenáři předložil a objasnil předmět svého výzkumu a jeho význam. Tolik zde skloňovanou nejasnost chápu jako přímý důsledek nedostatečného metodologického usazení práce, kterýžto nedostatek je přítomný od první kapitoly prvního oddílu studie. V této kapitole nazvané „Tereška jako drama Lenky Lagronové“ je na jedné stránce shrnuta dramatická tvorba Lagronové a o *Terešce* samotné se dozvídáme pouze to, že je dramatem, jímž začíná druhá etapa Lagronové tvorby silně ovlivněná jejím odchodem do kláštera. Autor si zde k charakterizaci Lagronové uměleckého posunu vypomáhá studií Terezy Dlaskové, která se Lagronové dramatickému dílu věnovala ve své diplomové práci napsané na Divadelní fakultě AMU (autorem je zmíněna jen Dlaskové studie publikovaná v DISKu). Absence metodologického rámce se projevuje mimo jiné právě v takovémto mnohdy nekritickém a jaksi samozřejmém vypůjčování a přejímání různých teoretických přístupů či názorů, které se jeví spíše jako nutný přídavek než jako systematické prověřování a ohledávání vlastního výzkumu.

Metodologická nejasnost promlouvá rovněž z žánrového zasazení práce, která se úvodní větou zavázala k analytickému přístupu k problému. První oddíl je ale spíše směsí popisu přechodu od pretextu – *Dějiny duše* a učení sv. Terezy – k textu dramatu a jeho následnému popisu a výkladu, který, dlužno dodat, není v žádném případě zanedbatelný a nepodstatný. Když by ale mohlo dojít k slibované hlubší analýze, jež se nabízí v kapitolách „Provaz o vícero koncích: Vnější a vnitřní jednání v dramatu *Tereška*“, „Můj Bože!: Analýza postav v dramatu *Tereška*“ nebo „Návraty téhož: Časoprostor a metafory v dramatu *Tereška*“, autor se spíše utíká k nekonfliktnímu popisu doprovázenému mohutnými citacemi z dramatu. Chybí zde nadstavba v podobě

teoretického zobecnění nebo zasazení do širšího historického kontextu, který se z diplomové práce s výjimkou první kapitoly úplně vytratil.

První věta diplomové práce čtenáři ale a především slibuje analýzu vztahu Nebeského inscenace s dramatickým textem *Terezka*. Pomine-li čtenář, že Nebeského inscenaci je věnována méně než třetina práce (z 65 stran čistého textu se Nebeského inscenací zabývá necelých 16 stran), musí se opět pozastavit nad žánrovým nastavením a samotnou autorovou realizací daného záměru. Spíše než analýzou je totiž část věnovaná Nebeského zpracování Lagronové *Terezky* pokusem o rekonstrukci inscenace či rozsáhlou, nikoliv nezajímavou, divadelní recenzi, v níž vztah drama-inscenace vystupuje jako jedno z dílčích témat této části, což, dlužno opět dodat, nesporně souvisí s charakterem Nebeského inscenační tvorby naprosto dramatický text deformující, jak autor správně poznamenává. Autor v tomto oddíle přechází plynule od dramatického textu k popisu inscenace - hereckých akcí, kostýmů nebo prostorovému řešení inscenace. Otázkou zůstává, zda by namísto citovaného Hořínkova pojetí „dvojího textu“ nebylo vhodné analyzovat rozdíl trojího textu, tzn. textu-dramatu, textu-scénáře a textu-inscenace. Zejména posun mezi dramatem a scénářem je autorem opomíjen nebo zaměňován s textem-inscenací, a to i přesto, že autor zmiňuje aktivní účast Lagronové na tvorbě scénáře.

Pozoruhodné je Jahnovo pojmenování inscenační tvorby Nebeského jako synkreze různých stylů a metod. Specifickou Nebeského práci Jahn pojmenovává jako „fragmentární realismus“ (51). Pojem bohužel dále nerozvádí, i když se jej opisem inscenačního tvaru snaží nastínit. Ve stejném stylu jsou používány termíny „absurdní drama/divadlo“ nebo „postmoderní režisér“, nad nimiž se autor hlouběji nezamýšlí

vnímaje je jako sebecharakterizační kategorie, kteréžto pojetí podtrhuje výše zmiňovaný dojem recenzentského ražení této části.

Specifický problém představuje opětovně výše zmiňovaná absence širšího kontextu (kromě odkazu na předchozí Nebeského režii Beckettova *Konce hry*). Čtenář znalý i neznalý Nebeského inscenační tvorby by nesporně ocenil zevrubnější zasazení této inscenace *Terezky* do celku Nebeského režijně-dramaturgické tvorby nebo srovnání s jinými tzv. postmoderními režiséry. Takovéto srovnání, uvedení do kontextu by mohlo propůjčit diplomové práci integrující rámec formální i metodologický, jenž bohužel postrádá a stává se tak nikoli bezvýznamnou, ale spíše zprávou o jednom dramatu a jedné inscenaci.

Diplomová práce Jakuba Jahna, resp. oddíl věnovaný Nebeského inscenaci, končí možná příznačně otazníkem. Navzdory několika otazníkům zde vzneseným doporučuji diplomovou práci Jakuba Jahna k obhajobě.

Hodnocení: velmi dobře



Mgr. Martin Pšenička, Ph.D.